

בה"י
שנה ד'
גליון
הס"ב

גליון המאיר

פרשת
וישב
תשפ"ה

פנינים יקרים, רעיונות מכריקים, סיפורים נפלאים,
מהוך שיעורי הרב הגאון המשפיע,
פה מפיק מרגליות
רבי מאיר צוויבל שליט"א
מחבר ספרי נר המאיר

מאמר המאיר

פניני המאיר

מכח קדושת יוסף הצדיק אפשר

להיות קיום לעבודתו ושלא יכול ממדרגתו

קמה אלומתי וגם נצבה

בפרשתן (בראשית לז ז): 'והנה קמה אלומתי וגם נצבה, ויש להבין מהו כפל לשון זה 'קמה' וגם 'נצבה', ומהו הדגוש הגדול על ענין העמידה של האלומה.

ביום הראשון של חנוכה נשתייר שמן לשאר הימים בכדי שיחול הנס עליו

ונראה לבאר בשנקדים הקושיא המפורסמת של 'הבית יוסף' (או"ח סימן תר"ע) מדוע קבעו

חכמים שמונה ימי חנוכה, הלא הנס לא היה אלא שבעה ימים, שהרי ליום אחד הספיק השמן. וידוע מה שתירץ הטורי זהב (שם) דמצינו בזוה"ק (בראשית פח.) דאין הקדוש ברוך הוא עושה נס ליתן ברכה אלא במה שכבר יש בעולם, דאז אפילו אם הוא דבר מועט אז הוא יתברך נותן בו ברכה להרבות המעט, מה שאין כן בדבר ריקן אין שייך בו ברכה,

וילפינן לה מענינא דאלישע (מלכים ב ד ב), שאמר לה לאשת עובדיה 'מה יש ליכי בבית' ופעל

שיחול את הנס על יש מיש. ואם כן גם כאן צריך לומר שנשתייר מעט שמן ביום הראשון ולא דלק כולו כפי שהיה ראוי לו, דאי לאו הכי לא היה יכול להעשות נס שיהיה שמן ביום השני כיון שאין לברכה על מה לחול, ונמצא שכבר היה הנס ביום הראשון, שנשתייר קצת שמן ליום השני שיוכל לחול עליו ברכה. עכ"ל.

והנה בספר אפיקי יהודה (דרוש יט אות טז) חלק על דבריו בכל תוקף וכתב שחלילה לומר כזאת על הקב"ה, שהרי הוא ברא את כל העולם יש מאין, ואין שום שינוי במידותיו, ולא

נאמר דבר זה אלא במעשי הצדיקים אשר רוצים לפעול בצדקתם ולעשות איזה נס, אזי אין הם יכולים לעשות בריה חדשה יש מאין, כי לא איש א-ל הם, אלא אם ישנו דבר קיים בעולם יכולים לצוות על כח הצמיחה שיפירה ויתרבה לאין שיעור, אבל בנס שאינו שייך אלא להקדוש ברוך הוא ולא נעשה על ידי בשר ודם, אז וודאי שיכול

להתהוות גם יש מאין ולהבראות בריה חדשה כי הקב"ה הוא יוצר הכל, על כן שפיר ניחא

התעלות רוחנית בתנאי שלא יהא על חשבון הבית

הרה"ק רבי יענקלע' מפשעווארסק זצ"ל אמר פעם על הפסוק (דברים ט כב) 'ובתערה ובמסה ובקברות התאוה מקציפים הייתם וגו', ופירש בשם צדיקים כך: 'ובתערה' - אפילו אם האדם לומד ומתפלל בחיות ובהתלהבות, 'ובמסה' - אפילו עומד בכל הנסיונות, 'ובקברות התאוה' - אפילו זכה לקבור את כל תאוותיו, אף על פי כן שייך שיכנס בכלל 'מקציפים הייתם את ה'; ואימת, כאשר הוא יושב ולומד בבית המדרש ובביתו מחכים עליו שיבוא...

וזוה יש לפרש הפסוק בפרשתן (בראשית לט יא): 'ויהי כהיום הזה וגו' ויבוא הביתה לעשות מלאכתו, דהיינו שאפילו ביום גדול כזה שעמד בו בנסיון קשה ביותר ועלה למעלות רמות, עם כל זה לא שכח את חובותיו כלפי ביתו אלא 'ויבוא הביתה לעשות מלאכתו', ועל דבר זה משבחו הכתוב.

'וישב יעקב בארץ מגורי אביו וגו' (בראשית לו א), וברש"י: 'ביקש יעקב לישוב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף'.

בהמשך פרשתן (שם לו ב): 'והוא נער וגו', ופירש רש"י ז"ל שהיה יוסף 'מתקן בשער וממשמש בעניניו כדי שיהיה נראה יפה, ותימה, כיצד יתכן שיוסף הצדיק זרע קדוש יעשה מעשי נעויות כאלו.

ונראה לבאר בהקדם מה דמצינו מחלוקת בש"ס (סוכה ו) אי דורשין תחילות או לא, דהיינו שדבר שנכפל במקרא כמה פעמים ליתורא, אם דורשים גם את הפעם הראשון שנוצר בקרא או דאמרינן דלגופיה איצטרך, והנה במסכת סנהדרין (ט) אפליגו אמוראי מנין לבית דין שהיא שלשה, והמעין בסוגיא יראה דלמ"ד אין דורשין תחילות סבירא ליה דאין בית דין שקול, ואי אפשר לשנים לדון דין כיון שלא יבוא לידי הכרעה, מה שאין כן למ"ד דורשין תחילות לית ליה האי סברא, וסבירא ליה שבעצם יכולין גם שנים לדון דין. עיי"ש.

וכתב בספר כסף נבחר (פרשת וארא) דבזה תלוי אם הסטרא אחרא יכולין לדון את ישראל או לא, דהנה צד הקדושה יש לה הכרעה, דאהרן וחור היו דנים את ישראל ושבעים זקנים מכריעים, וכנגדם בצד הסטרא אחרא היו ינוס וימברוס - שנים, ולית להו הכרעה, וכן חזינו גם בחדשים, חודש ניסן הוא רחמים ואייר הוא דין, וחודש סיון מכריע ביניהם, מה שאין כן בסטרא אחרא ליכא אלא שני חדשים, תמוז ואב, ואין להם הכרעה.

והנה מצינו כמה פעמים שביקשה הסטרא אחרא לדון את צד הקדושה, דעשו ולבן נדווגו יחד לדון את יעקב אבינו על שלא קיים מצוות כיבוד אב ואם בכל אותם שנים שהיה בבית לבן, וכן כאשר עמדו ישראל אצל הים טען השטן 'הללו עובדי עבודה זרה והללו וכו' (שמו"ד כא ז), ורצה להרשיע את ישראל. והנה אם קיימא לן כמ"ד דורשין תחילות, מה שאין כן אי אמרינן דאין דורשין תחילות, אין לצד הסטרא אחרא זכות הטענה כלל ואינם כשרים לדון, כיון

מאמר המאריך

פניני המאריך

מה שלא רצה הבית יוסף לתרץ הקושיא על פי הוזה"ק הנ"ל, כי נס פך השמן שהיה נסתר מעין כל, ולא נעשה בהתערבות בשר ודם כלל רק על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, בוודאי היה יכול להיעשות גם אם כבר כלה השמן לגמרי ביום הראשון, וכך היא להרבות שמן מועט ולהגדילו בכמות כמו לצורו מחדש יש מאין, דאצל הבורא ברוך הוא הכל שוה. עכ"ל.

שלך גדולה משלהם - בהדלקת המנורה ובנס חנוכה

אכן נראה להצדיק דברי הט"ז ולומר דודאי נשאר שמן במנורה מיום הראשון לשני, והוא בשנקדים מה שכתב רש"י הק' בשם המדרש ריש פרשת בהעלותך (במדבר ח א): 'למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו, כשלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומיטיב את הנרות', ע"כ.

והרמב"ן שם תמה על דברי רש"י, מדוע ניחמו הקב"ה דווקא עם מעשה המנורה ולא עם עבודה אחרת. והאריך להוכיח דהמדרש מרמז על ענין נר חנוכה שנעשה על ידי הכהנים הקדושים בני חשמונאי, והביא את לשון המדרש תנחומא שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: 'לך אמור לאהרן אל תתיירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שביית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו - וכל הברכות

שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם', וכתב שדבר ידוע הוא שכשאין בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנוכת חשמונאי, שהיא נוהגת אף לאחר החורבן בגלותנו. עכ"ל.

עיקר העבודה - 'ומי יקום במקום קדשו'

והנה הרה"ק רבי מנחם מענדיל מרימנוב זצ"ל אמר לפרש את הפסוק (תהלים כד א) 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו', דהנה כל אחד חפץ להתעלות בעבודת ה', וכל אחד מתחזק כסדר בדברים הטעונים תיקון אצלו, זה בכה וזה בכה, וכמובן שדבר זה חשוב מאוד אצל אבינו שבשמים, אך עיקר הרבותא הוא 'ומי יקום במקום קדשו', דהיינו שיהיה קיום להתחזקות שלו ויהיה נשאר בעלייתו לאורך ימים.

ועל דרך זה פירש הייטב לב (פרשת נצבים) בדרך רמז את שמות הפרשיות: 'נצבים וילך האזינו וזאת הברכה', דהנה כאשר מגיעים הימים הנוראים נצבים הכל לפני ה' אלוקינו, וכל אחד מתעורר ומתחזק ומקבל על עצמו להיטיב דרכיו, אך החכמה היא לקחת חיזוק והתעוררות מימים אלו צידה לדרך, שגם כאשר הוא בבחינת 'וילך', והולך לעסוק בעניני דעלמא, גם אז יהיה 'האזינו' לשמוע ולקיים רצון ה' יתברך, וזאת היא הברכה האמיתית. ע"כ.

יוסף הצדיק לקח חיזוק מפרשת העקידה

בפרשתן מסופר אודות הנסיון הקשה של יוסף הצדיק שסלל את דרך הקדושה לבני ישראל, והנה הפרשה פותחת בלשון 'ויהי אחר הדברים האלה ותשא וגו' (בראשית לט ז), וכן לבסוף הוא מסתיימת בתיבות אלו (שם מ א): 'ויהי אחר הדברים האלה חטאו וגו', שבזה מתחיל הענין של שרי פרעה, והנה כלשון הזה מצינו בפרשת העקידה (שם כב א): 'ויהי אחר הדברים האלה והאלוקים נסה', ולפלא הוא שהטעמים שבכל שלושה פסוקים אלו שונים, ונראה לבאר טעם הדבר, על פי מה דאיתא במדרש (בר"ר פו ה) שכאשר בקשה ממנו אותה מרשעת לחטוא עמה, אמר לה יוסף: 'למוד הוא הקדוש ברוך הוא להיות בוחר מאהובי בית אבא לעולה, לאברהם קח נא את בנך' (בראשית כב ב), אשמע לך, ושמא אבחר לעולה ואפסל מן הקרבן', ע"כ. נמצא שבזכות מעשה העקידה זכה יוסף הצדיק לעמוד בנסיון, על כן רמז הכתוב בלשון ובטעמים להורות שהא בהא תליא.

ואפשר להוסיף לפי זה, דהנה במדרש (בר"ר פו ח) מבואר שבזכות יוסף הצדיק נקרע הים לישראל, 'הדא הוא דכתיב (תהלים קיד א) 'הים ראה וינס', בזכות 'ויעזוב בגדו בידה וינס', וכמו כן הגאולה העתידה נמי תהיה בזכות יוסף הצדיק, כדאיתא במדרש (שמו"ר א ה): 'יוסף - על שם שעתידי הקדוש ברוך הוא להוסיף ולגאול את ישראל ממלכות הרשעה כשם שגאל אותם ממצרים', וזהו שרמז הכתוב בפרשת בשלח (שמות יד ט): 'ויושע ה' ביום ההוא', 'ההוא' ראשי תיבות 'ויהי אחר הדברים האלה', וכן גבי הגאולה העתידה נמי כתיב (ישעיה כה ט) 'ואמר ביום ההוא', להורות ששתי תשועות הללו באו לישראל בזכות יוסף הצדיק שלקח חיזוק מפרשת העקידה ועמד בנסיון.

דלית להו הכרעה. עכדה"ק. ונקדים עוד מחלוקת הראשונים במסכת ראש השנה (ט"ז) גבי מה דדרשו בגמרא 'ה' ה', אני הוא קודם שיחטא האדם, ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה, דהקשה ברא"ש מדוע צריך למדת הרחמים קודם שיחטא, ותיירץ, דאף על פי שידע בו הקדוש ברוך הוא שעתידי לחטוא אינו דן אותו אלא לפי מעשיו של עכשיו, חו היא מדת הרחמים. אבל הר"ן שם כתב דהשם הראשון אינו מן המדה, דאין דורשין תחילות, עיי"ש.

והנה כתב הבני יששכר (מאמרי חודש אלול - מאמר ב) שהשני שמות הוי"ה הקדושים הקודמים ל"ג מידות של רחמים הם מרמזים כביכול למצות פיאות הראש שנצטוונו שלא להקיף, וכתב שם ח"ל: 'הנה יש לחקור מפני מה עשה ה' יתברך ככה שמצות פאית הראש מישך שייכי גם בימי הקטנות כשעדיין אינו בן מצוה, כי גם לקטן צומחין פאית הראש, מה שאין כן פאית הזקן לא שייכא רק בימי גדלות כשמגיע האדם לכלל בן מצוה, כי אין לו זקן בימי קטנות, ונראה לומר, דזהו שדרשו רז"ל ה' ה', הנה מרמזין למצות פיאית הראש, הנה קיום המצוה הזאת היא גם בימי הקטנות, להורות לנו דגם המצות שהאדם עושה בקטנות, סלקא דעתך אמינא דהוה כמעשה קוף בעלמא, קא משמע לך - אני ה' ברחמים קודם שיחטא האדם, היינו אני מחשב לו מצותיו שעשה גם בקטנות, שלא הגיע עדיין לכלל חטא כי קטן הוא, עם כל זה מצותיו שעשה תחשבה לו בחשבון, והוא ממדת החסד והרחמים, ודרשו זה חז"ל מדחזינן ומצות פיאית הראש שייכים גם בקטנות. עכ"ל.

היוצא לנו דמה שעושים פאות לקטן, זה מורה שגם המצוות שעושה בימי הקטנות חשובים לפני הקב"ה, אמנם זהו דווקא אי דרשינן תחילות, דהרי למ"ד אין דורשין תחילות ליתא למדה של 'אני הוא קודם שיגיע האדם לכלל חטא', כנ"ל. [בזה אפשר ליתן טעם נאה למנהג העולם לעשות חאלאקע במירון אצל רבי שמעון, דמצינו לר' שמעון דדריש תחילות במסכת סוכה (ג), ודו"ק].

ובזה יובן שפיר הענין בפרשתן, דהנה השבטים הקדושים אחי יוסף דנו אותו על שם סופו, שראו שעתידי לצאת ממנו ירבעם, אכן אי נקטינן דדורשין תחילות אם כן הלא דרשינן 'אני ה' קודם שיחטא האדם', ואין דנים אותו על שם סופו, לפיכך היה יוסף מתקן בשער', דהיינו בפאיות הראש, להורות להם שדורשין תחילות וממילא אין להם להרחיקו על שם העתידי.

ובזה יבואר המדרש בפרשתן (בר"ר פד ח): 'למה וישנאו אותו - כדי שיקרע הים לפניהם', והוא תמוה, עוד מצינו במדרש גבי קריעת ים סוף (מובא בישמה משה פרשת בשלח): 'הים ראה וינס, מה ראה, ברייתא דרבי ישמעאל ראה, ולפי האמור יבואר כמין חומה, דהנה באמת

פניני המאמר

יש לתמוה מה סברו השבטים הקדושים, ומדוע לא הסכימו לדעתו של יוסף דררשין תחילת, הלוא ראייתו עמו, כמו שהראה להם מפיאות הראש. ויש לומר דהם לא רצו לומר דדרשין תחילת, דאם כן נמצאת אומר שיש כח לסטרא אחרא לדון את ישראל, כנ"ל, על כן פסקו ואמרו דלא דרשין תחילת, דלפי זה קיימא לן דצריך הכרעה ואין בית דין שקול, וממילא יסבר פיו של הסטרא אחרא ולא יוכל לטעון כלום.

זהו שאמרו במדרש: 'למה וישנאו אותו' על שם סופו, ולא דרשו תחילת דאני ה' קודם שיחטא האדם! 'כדי שיקרע הים לפניהם', ולא יהיה פתחון פה לשטן לומר 'הללו עובדי עבודה זרה והללו'. וזהו כוונת המדרש השני: 'מה ראה, ברייתא דרבי שמעאל ראה, דאית ביה 'וכן שני כתובים המכחישים זה את זה עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם', דחזוין מיניה דצריך הכרעה, וממילא בטלו כל הטענות והקטרוגים על ישראל ונקרע הים.

זהו הביאור בדברי רש"י הק' בריש פרשתו: 'ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, דהיינו שיעקב אבינו ביקש לישב במנוחה ושלא יוכל הסטרא אחרא לדנונו שלא קיים מצות כיבוד אב, נמצא דסבר כדעת השבטים דאין דורשין תחילת, לפיכך 'קפץ עליו רוגזו של יוסף', דדנין אותו על שם סופו שיצא ממנו ירבעם.

ועל פי דברינו אפשר להוסיף ולבאר המעשה המובא במסכת גיטין (מ): 'תנו רבנן, מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לכרך גדול שברומי, אמרו לו תינוק אחד יש בבית האסורים, יפה עינים וטוב רואי וקוצותיו סדודות לו תלתלים, הלך ועמד על פתח בית האסורים, אמר (ישעיה מב כד) 'מי נתן למשיסה ליעקב וישראל לבחזים', ענה אותו תינוק ואמר, 'הלא ה' זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלך ולא שמעו בתורתו', אמר מובטחני אני בו שמורה הוראה בישראל'. והמאמר תמוה, דמה ראתה הגמרא לציין את מראהו החיצוני של אותו תינוק, וגם כיצד ראה בו ר' יהושע שיהיה מורה הוראה בישראל.

אכן לפי האמור יש לבאר, דכיון שאותו תינוק היו קוצותיו סדודות לו תלתלים, משמע דסבר שדורשין תחילת, ואם כן ח"ו יש כח לסטרא אחרא לדון את ישראל, על כן שאלו ר' יהושע 'מי נתן למשיסה יעקב וגו', כלומר, מי גרם לגזירה זו, האם זה בא מהסטרא אחרא? ועל זה ענה אותו תינוק 'הלוא ה' זו חטאנו לו', כלומר, דאין הגזירה אלא ממנו בעצמו, ולא מצד הסטרא אחרא. וכיון שראה בו ר' יהושע שתפס כל הענין אמר 'מובטחני בו שיהיה מורה הוראה בישראל', דהיינו שיוכל לדון אפילו ביחיד, כיון דסבירא ליה דדורשין תחילת.

מאמר המאמר

השפעת הקדושה של המנורה בבית המקדש נמשכת תמיד ללא הפסק

ובזה יש לתרץ את קושיות הרמב"ן על פירוש רש"י דשלך גדולה משלהם קאי על נרות המנורה בבית המקדש, דיש לומר שהקב"ה הבטיחו לאהרן הכהן שמכח קדושת המנורה שענינה הוא התמידיות וההמשכה ללא הפסק, 'להעלות נר תמיד', מזה יומשך כח לישראל שיוכלו לעמוד על עמדם במדרגות הקדושה תמיד ללא הפסקה ויהיה קיום לעבודתם, על כן ניחמו דווקא בעבודה זו ולא בעבודה אחרת. וזהו כוונת המדרש שהביא הרמב"ן שנרות המנורה קיימים לעולם, דאין הכוונה על הדלקת הנרות בפועל, דזה הלא בטל בחורבן הבית, כמו שכתב הרמב"ן, אך כוונת המדרש היא על הארת המצוה, דהארה זו והשפעת הקדושה שמשפעת מכח הדלקת הנרות בבית המקדש היא קיימת לעולם ואינה בטלה אף בזמן הגלות.

על ידי ההארות של נר חנוכה שקיימים לעולם זוכים למדה של 'ומי יקום במקום קדשו'

והנה כענין הזה הוא בנר חנוכה, וכמו שכתבו בספיה"ק על לשון חז"ל (שבת כא) 'לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה' שכאשר ראו חכמים שהארת הנס חוזרת ויורדת בשנה הבאה ולא היתה רק לשעתה, אז קבעו ימים אלו להלל ויום טוב, נמצא שענין ימי החנוכה היא ההמשכה והקיום של האורות והקדושות אשר התחדשו בימי חשמונאי, וממילא גם בזה ישנו הכח של 'ומי יקום במקום קדשו', ומן הארות החג היורדות למטה מעשרה יכול כל אחד לקחת חיוזק במדה זו ולעשות קיום לעבודתו. ואפשר דלכן מדליקין ל"ו נרות, ראשי תיבות 'לעולם ועד', דזהו הנקודה של ימי החנוכה.

על ידי שמירת היסוד זוכה האדם להתקיים במדרגתו

והנה דו"ז זצ"ל בספר בית נפתלי (אמרי שפר ליום הכיפורים) הוסיף לבאר היאך זוכה האדם למדה זו של 'ומי יקום במקום קדשו', וכתב דזהו על ידי השמירה על קדושת היסוד, כי הנה ידוע דהאות ברית קודש מכון כנגד ברית הלשון, וכאשר ח"ו פוגם באחד מהם יביאהו זה לידי חטא שיפגם גם השני רח"ל, וכאשר ישמור האדם על עצמו בקדושה אז ממילא יהיה קיום לעבודתו, כי יקפיד על הקבלה שלו שלא יהיה לשוא ולא יהיה כדובר שקרים כלפי מעלה ח"ו. ובה פירש המשך הכתוב שם: 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו', דהיינו כנ"ל שהעיקר הוא העמידה והקיום במקום הקודש, שלא יבוא רוח קמעא ועוקרתו, וכיצד זוכים לזה? 'נקי כפיים ובר לבב', שיהיה נקי ומשומר במדת היסוד שלו, וזה יגרום 'אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה'. עיי"ש.

ובזה יש לפרש מה שאמר יוסף הצדיק לאחיו: 'והנה קמה אלומתי וגם נצבה', כי בזכות מידתו של יוסף הצדיק זוכים לדבר זה, שלא יהיה קם ונופל בעבודת ה' אלא יהיה נצב ועומד בהר ה' לאורך זמן. ואפשר להוסיף עוד, שבזכות יוסף הצדיק זכו ישראל לשם 'יב"ק', שהוא ראשי תיבות 'יקום במקום קדשו', ולכן תמצא שבפרשה זו ישנם יב"ק פסוקים, להורות על ענין זה.

וזהו הענין של טעם השלשלת בתיבת 'וימאן', כי בזכות שמאן יוסף לחטוא וקידש את מדת היסוד, זכה לחוט המשולש אשר לא במהרה ינתק מאביו שבשמים, ויהיה קיום לעבודתו, ורמז לדבר, דתיבת 'וימאן' עם האותיות עולה בגימטריא 'יב"ק', וכנ"ל.

מי שמשים עצמו כאילם בשעת מריבה הוא גובר

כתב בספיה"ק דברי ישראל (כללי אורייתא) לפרש את לשון הגמרא 'כל דאלים גבר' ח"ל: 'פירוש דאלם, כמו שאמרו (תהלים נח ב): 'האומנם אלם', מה אומנותו של אדם בעולם הזה, ישים עצמו כאילם' (חולין פט), וכמו שאמרו עוד שם 'אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם וסוגר את פיו בשעת מריבה, עיי"ש. וזהו הפירוש 'כל דאלים גבר', מי שמשים עצמו כאילם הוא גובר, וכמו שאמרו (גיטין ז) 'דום לה' וגו', והוא יפילם חללים לפניך', עיי"ש.

ובזה יש לרמז בפרשתו (בראשית לו ז): 'והנה קמה אלומתי וגם נצבה', דמדה זו של 'יעשה עצמו כאילם' היא גוברת, ונצבה ועומדת לעד.

מאמר המאיר

מאמר השבת

ולפי זה יש להצדיק שפיר תי' הטו"ז שהקב"ה עשה הנס על ידי שנשארו שמן מיום הראשון לשני, אף על פי שהיה יכול לחדש ולעשות עשה הנס על ידי שנשארו שמן מיום הראשון לשני, אף על פי שהיה יכול לחדש ולעשות

יש מאין, מכל מקום עשה כן להורות בזה שהשפעות וקדושת אלו הימים אינה כלה לעולם ויש לה קיום לעד.

בשבת קודש מקבלין היראה מהבורא יתברך בעצמו

שיר המעלות אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים, הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה על יד גברתה, כן עינינו אל ה' אלקינו עד שיחננו' (תהלים קכג א-ב)

יש לומר בטעם הדבר שאומרים אותו בשבת, דהנה איתא בספר ליקוטים יקרים בשם הרה"ק הרבי ר' בער זי"ע לבאר הנוסח 'רצה והחליצנו', דהנה ישנם שני דרכים לקנות המדה של יראת השם, יש אופן שיראים מן ה' יתברך מחמת שרואים שכל העולמות יראים ממנו ועובדים אותו, וזהו מדה פחותה, דנמצא שאנו לוקחים היראה מכח הברואים, אך ישנו אופן אחר נעלה ממנו, שלוקחים היראה מהבורא יתברך בעצמו, שלא מכח אמצעים, והנה בשבת קודש כלנו נחלצים מן המדה הפחותה ואנו מקבלין היראה מכח הבורא יתברך בכבודו ובעצמו, וזהו הכוונה 'רצה והחליצנו', דהיינו שאנו נחלצים מן הברואים ומקבלים הרצון מן ה' יתברך לבדו. עכתודה"ק.

ולזה אומרים המזמור הנ"ל, 'שיר המעלות אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים', כי ביום זה אנו נושאים עינינו רק אל ה' יתברך ומקבלים המדות ממנו בעצמו ולא מן הברואים, וזהו 'כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גברתה', שמקבלין הכל מן האדון בעצמו, ואין נושאים עיניהם לשום בריה שבעולם, 'כן עינינו אל ה' אלקינו עד שיחננו' וישפיע לנו ממדותיו הקדושים.

הצדיק פועל ישועה גם כאשר בדרך הטבע אין שום תקוה

מעשה בחסיד אחד מאנשי שלומו של הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע שהחזיק לפרנסתו מפעל לייצור סבון, הוא עצמו לא עסק למעשה בעניני המפעל אלא מסר את ניהול המפעל בידי אדם אחר מנהל עבודה מסור שעשה מלאכתו באמונה ואילו הוא עצמו ישב על התורה והעבודה.

והנה הגם שבעניני המפעל התאימו בעל הבית והמנהל זה לזה, אכן בעניני השקפה היו רחוקים זה מזה כרחוק מזרח ממערב, בעוד שבעל הבית היה חסיד נאמן וירא שמים היה המנהל מתנגד אל החסידות וקרום בדעתו אל המשכילים, אך בחיי היום היום לא הגיע הדבר לידי ביטוי ולא הפריע לעבודה ביניהם.

ויהי היום והמנהל עבודה פותח את המפעל השכם בבוקר כהרגלו מידי יום ביומו, והנה לחרדתו הוא רואה את אחד מעובדי המפעל נער צעיר, כשהוא תלוי על חבל המשתלשל מן הגג וחוזותו מוכיחה עליו שהוא כבר בלא רוח חיים, המחשבות התרוצצו בקרבו, והבין מיד איזה עלילה עלולה לצאת ממאן, בהחלטה של רגע הסיר את הגופה התלויה יחד עם החבל וכהרף עין הטילו לתוך היורה הגדולה המבעבעת על האש, בתוך דקות ספורות לא נותר מאומה מגופו של הגוי ולא נודע כי באו אל קרבנה.

המנהל המשיך בסדר יומו וחשב שהענין כבר מאחוריו אך באמת הסיפור רק התחיל, בני משפחתו של הנער החלו לדאוג לשלומו וחפשו אחריו בכל מקום אפשרי, גם למפעל עצמו הגיעו וניסו לברר היכן ומתי הלך מן המפעל, אך המנהל אמר שהנער כלל לא הגיע אמש לעבודה, אולם אדהכי והכי נפוצה השמועה בעיר שהנער נעלם, ובוודאי בעל הבית היהודי של המפעל שחטו לצורך דתו, שנאת ישראל נשאה ראש, בעל הבית נעצר עד מהרה והיה צפוי לעמוד למשפט, אך מכיון שלא היו ראיות כנגדו הסכימו השופטים לשחררו לביתו עד המשפט כנגד הפקדת סכום עצום כערבות.

מיד כשיצא מבית הכלא שם החסיד את פעמיו לטשערנאביל ושפך את נפשו בפני הצדיק על הצרה שנפלה עליו, אך הרה"ק הרגיעו בדברים רכים ובירכו: 'ה' יתברך יעזור לך שתצליח!', החסיד חזר לביתו שלו ושמח, סמוך ובטוח על ברכתו של רבו, אם רבו בירכו בהצלחה ודאי יצא זכאי במשפט. הוא שב לביתו ולעבודתו כאילו לא היה, והמשיך בסדר יומו כרגיל. לתמיחה מנהל העבודה ששאלו כיצד הוא רגוע כל כך ומדוע אינו מתכוון למשפט, סח לו החסיד על ברכתו של הרה"ק, פער המנהל את פיו בשחוק: 'וכי מה יעשה הרבי שלך, האם יביא את השייגעץ למשפט?!', אך החסיד לא השיב לו מאומה והתחזק בשלו.

יום המשפט הגיע, המון רב התאספו בבית המשפט, ובני המשפחה פתחו את פיהם ותיארו בפני השופטים את האכזריות של היהודי בעל המפעל, שלא שעה לתחנוני בנם ורצחו נפש בדם קר לצורך מצות דתו. גם שני עדים הביאו שראו את ביצוע הפשע במו עיניהם. ההמון געש ורעש: 'מות ליהודים!', מות לרצוח!', מנהל העבודה הסתכל ברחמים על בעל הבית, אך החסיד ישב על מקומו ברוגע, כאילו אין הדבר נוגע אליו כלל.

העדים עלו על הדוכן ולאחר שנשבעו לומר את האמת החלו למסור את עדותם, פתאום התעורר רעש ומהומה גדולה באולם, מבעד לחלונות הגדולים של בית המשפט נראה לא אחר מאשר הנער ה'הרוג' בכבודו ובעצמו כשהוא עומד על גבעה קטנה ממול, בני המשפחה והחברים יצאו מבית המשפט והחלו לרוץ אליו, אך הלה נמלט מהם וירד מצדו השני של הגבעה לתוך מעבה היער, חיפושים נרחבים נערכו אחריו אך הוא נעלם כאילו בלעתו האדמה.

כמובן שהמשפט התבטל מכל וכל, והשופטים הטילו עונשים כבדים על עדי השקר. למחרת נסע החסיד שוב לטשערנאביל להודות להרה"ק על הישועה הגדולה, גם מנהל העבודה התלווה אליו ושניהם יחד נכנסו להרה"ק מטשערנאביל, החסיד סיפר על הנס הגדול והעמיד לחיים על השולחן כשהרה"ק שמח בשמחתו ומאציל עליו ברכות לרוב, לאחר מכן פנה מנהל העבודה אל הרה"ק ושאל: 'למדנו רבינו, הלא אני הוא היחיד שידוע מה היה כאן באמת, הרי אני בעצמי הטלתי את הנער לתוך היורה, ומהיכן אם כן הוציאו הרבי והביאו למשפט?!', התלהב הרה"ק ואמר: 'לפעמים אם רוצים להיטיב ליהודי צריכים לעשות גם דברים כאלו אשר הם למעלה מדרך הטבע!'. ע"כ.

ויש לרמז זה בפסוק (בראשית לט כג): 'אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו באשר ה' אתו, ואשר הוא עושה ה' מצליח', דהיינו שאף על פי שאין רואה שום פתח תקוה ואין בידו לעשות מאומה, עם כל זה הצדיק מביא את הישועה למעלה מדרך הטבע, ואשר הוא עושה ה' מצליח.

הוצאת הגליון נתנדב לע"נ

הגה"ח רבי יוסף ב"ר יעקב אשר ז"ל צוויבל יארצייט כ"ב כסליו

ליטול חלק בהוצאת הגליון ולהארות והערות או לקבל הגליון, ניתן לפנות gilyonhamier@gmail.com